

.....พอเขาทำการเพาะปลูกได้ผลดีในปีแรก ปีต่อไปก็ออกไปบอกพวกพ้องของตัวว่า ที่ที่อพยพเข้าไปใหม่นั้น ทำมาหาเลี้ยงชีพคล่อง คนต่างก็ตามกันมาอยู่เยอะแยะลิเบ้ พวกคนเข้ามาอยู่มากๆ พื้นที่ดินที่ปลูกพืชผักมาเป็นเวลานานก็จืด ชาวบ้านก็แยกย้ายขยายพื้นที่ออกไป ทำให้ป่าถูกทำลายออกไปเรื่อยๆ.....

ป่าหน้าหวง

บรรณากรณ ศุภเรศ

ห่างจากตัวอำเภอไปทางทิศเหนือ มีทางเกวียนเรียบไปตามต้นเขา ทางขวามือเป็นภูเขาที่ทอดยาวแบ่งกันเขตอำเภอไว้ ทางด้านซ้ายเป็นป่าไม้ที่บนกิ่งบางที่ก็มีลำธารเล็กๆ ตัดผ่านกับทางเกวียนหรืออาจจะเรียกว่าถนนนั้น ถนนสายนี้สร้างมานานแล้วตั้งแต่สงครามมหาเอเชียบูรพาระเบิดขึ้นใหม่ๆ เป็นทางลัดเชื่อมระหว่างอำเภอนั้นกับหมู่บ้านที่เรียกว่า “หมู่บ้านสี่ชมพู” ซึ่งใช้เป็นถนนยุทธศาสตร์โดยเฉพาะมาจนได้ใช้เป็นถนนเชื่อมต่อหมู่บ้านสี่ชมพูกับอำเภอ ถ้าหากเราออกจากอำเภอโดยรถโดยสารคันแรกซึ่งจะออกเวลาแปดโมงเช้า เราก็จะถึงหมู่บ้านนี้ราวๆ เก้าหรือบ่ายโมง มันก็เป็นระยะทางไกลพอควรกับสภาพถนนที่ไม่ค่อยดีเช่นนั้น

“ถนนสายนี้ น่าจะสร้างใหม่ให้ดีขึ้นเพราะที่ลองมองดูสิ สองข้างทางเต็มไปด้วยที่ๆ เหมาะแก่การเพาะปลูกและกสิกรรม
ะ ะ
ทงนน

“ก็น่าหรือจะ น่าจะทำให้เป็นถนนดีๆ ดีกว่านี้แต่ไม่รู้ไหม ถนนเข้าไปถึงไหน ต้นไม้ ป่า ก็ถูกทำลายไปถึงนั้น”

“เบ้ไม่ได้พูดถึงเรื่อง การทำลายป่านี้ละ พูดถึงเรื่องความสะดวกสบายในการสัญจรไปมาต่างหาก ไม่เห็นจะเกี่ยวกันเลยละ”

“ไม่เกี่ยวไม่ได้สิเบ้ ถนนเป็นสื่อกลางเชื่อมความศรัทธากับความบ้าเถื่อน เธอลองมองดูทรากรของต้นไม้เก่าๆ สีจะ จะพบว่าแต่ก่อนนั้นป่าอุดมสมบูรณ์แค่ไหน แต่ทุกวันนี้ไม่ขนาดใหญ่นะ เช่นนี้หากไม่ค่อยจะเจอเลยไม่ใช่หรือ”

“ก็คนละสมัยกันนี่ละ คนในตอนนั้นสัก 20 ปีที่แล้วกระมังคะ เริ่มจะอพยพมาอยู่แถวนี้แล้ว เป็นธรรมชาติอยู่เอง เขาเข้ามาใหม่ก็ย่อมจะหาที่ปลูกบ้าน, ที่ปลูกข้าว, เลี้ยงสัตว์ เก้าก่อนนั้นเป็นป่าเป็นดงหมกมิใช่หรือคะ”

“ไอ้จ๊ะ”

“เมื่อเป็นเช่นนั้น ในสมัยก่อนนั้น สัตว์ป่าชุมเป็นต้นว่า ช้าง เสือ หมี วัว ป่าเป็นต้น แถบนั้นมีคนพูดกันว่า มีชุมชนกัหนา ผู้ที่จะเข้ามาอยู่ก่อนก็ยอมจะต้องมีพรรคพวกมาพอควร เขาเข้ามาแล้วก็ต้องหาที่ทำอยู่ทำกิน พี่ก็จะเห็นใจนะค่ะ”

“ถ้าทำให้พออยู่พอกิน ก็ไม่น่าจะมีปัญหาจ๊ะ แต่ที่เป็นปัญหาอยู่ทุกวันนี้ก็เพราะป่ามันหมดแล้ว เหลืออยู่เป็นหย่อมๆ เท่านั้น ผู้ที่เข้ามาอยู่แรกที่เดียวจะผิด”

“ผิด เอ๊ะผิดยังไงคะ”

“เรารู้ไหมเบ๊ ผู้ที่ตามหลังมาตามมาไต่ยังง”

“ไม่ทราบค่ะ”

“ถ้าไม่รู้พี่ก็จะบอกให้ คือตอนนั้นนะ ตอนทีเบ๊เล่ามาทั้งหมดนั้นแหละ ป่าที่ถูกถางออกทำไร่ทำนา ก็ได้ผลดี เพราะในตอนแรกปริมาณธาตุอาหารพืชในดินมีมาก อินทรีย์วัตถุต่างๆ มีพอเพียง การปลูกพืชจึงให้ผลดี พอปีหลังๆ จึงมีคนตามมาอยู่มากขึ้น ะ”

“คนเขาตามมาไต่ยังงคะ ในเมื่อไม่รู้ทิศทางไม่รู้จักหลักแหล่ง ของพวกแรกเลย”

“ข้อสี่พี่ว่าผิด พอเขาทำการเพาะ

ปลูกได้ผลดีในปีแรก ปีต่อไปก็ออกไปบอกพวกห้องของตัวว่า ที่ๆ อพยพเข้าไปใหม่นั้นทำมาหาเลี้ยงชีพคล่อง คนต่างก็ตามกันมาอยู่เยอะแยะสิเบ๊ พอคนเข้ามาอยู่มากๆ พื้นที่ดินที่ปลูกพืชผักมาเป็นเวลานานดินก็จืด ชาวบ้านก็แยกย้ายขยายพื้นที่ออกไป ทำให้ป่าถูกทำลายออกไปเรื่อยๆ เบื้องหลังบาดูสิ ช่วงระยะเวลาไม่กี่สิบปีป่าถูกทำลายลงเกือบหมด เหลือแต่สภาพที่เป็นป่าละเมาะ และที่นาไม่เหมาะสมกับการปลูกข้าวเท่านั้นเอง

“ถ้าฟังถนนหนทาง คงไม่ทำให้รู้กระมังคะ ที่หนักมือหน่อยก็คือ เจ้าหน้าที่ทำเอาหูไปนาเอาตาไปไร่เสียนี้”

“พี่ก็เป็นเจ้าหน้าที่นะจ๊ะ แต่พี่ทำอะไรไม่ได้ กังทีเบ๊เห็นอยู่กับตาทุกวันนี้แหละ เราจะให้พี่จับอย่างไรในเมื่อเขาก็ไม่มีอะไรจะกิน ไม่มีอะไรจะใช้อยู่แล้ว สมมติว่าจับเขาปุ้ม ผลเสียหายอย่างน้อยๆ สองอย่างก็จะเกิดขึ้น เบ๊รู้ไหมว่าคืออะไร”

“ถ้าจะให้เจานะคะก็คงจะเดาว่า ประการแรกก็คือราษฎรเหล่านั้นจะต้องเสียเวลาทำมาหากิน ประการที่สองก็คือไม่มีเงินเสียค่าปรับค่ะ”

“ข้อแรกถูกแล้วเป้ แต่ข้อหลังผิด เธออย่าพึ่งไปคำนึงถึงเงิน ที่จะต้องเสียค่าปรับ สิเป้ คิดถึงควมมีค่าของคนของเขา ก่อน เมื่อเธอจับเขาเข้าสิ่งหนึ่งที่จะลืมไม่ได้ คือคำว่า ข้าราชการกับราษฎร เธอไปจับเขาในฐานะ เจ้านาย ราษฎรจะเกลียดข้าราชการทันที เขาจะเกลียดเธอมากเพียงไหนลองคิดดู เมื่อเป็นอย่างนี้การร่วมมือ ระหว่างข้าราชการ กับราษฎรก็จะเป็นไปได้ยาก เพราะผลประโยชน์ขัดกัน เหมือนเหตุการณ์แล้วแต่จะ เบี่ยงจำได้มิใช่รึ”

“คะ จำได้ พี่เคยเล่าให้ฟังว่า ก่อนที่จะมีแล้วแต่เกิดขึ้นนั้น ก็เพราะจับกุม ราษฎรผู้ลักลอบการทำป่าทำไร่ แต่บังเอิญ คนที่ถูกจับนั้นเป็นชาวเขาเผ่าแล้ว จึงผูกใจเจ็บแค้นเจ้าหน้าที่ คอยซุ่มดักโจมตี เจ้าหน้าที่มากขึ้น ๆ จนกระทั่งกลายเป็น แล้วแต่ไป”

“เพราะการลักลอบทำลายป่าเป็นต้น เหตุนี้แหละเป้ และการจับกุมก็ทำอย่าง ตรงไปตรงมา ซึ่งความจริงแล้วในสภาวะ เช่นนี้ก็ต้องจะจับ เพราะเป็นการทำลาย ป่ามากมายเหลือเกิน แต่เมื่อจับแล้วเกิดมี ปัญหาทางการเมืองเกิดขึ้นอย่างนี้ ก็เป็น เรื่องที่น่าคิด”

“เป้คิดว่า คงมิใช่เป็นเพราะการลัก ลอบถางป่าอย่างเดียวหรอก คงเป็นเพราะ มีพวก ค่อมอ คอยยุยงส่งเสริมให้ราษฎร เกลียดเจ้าหน้าที่ก็เป็นได้”

“แน่นอนจะเป้ ถ้าฟังพวกแล้วเฉยๆ ก็ไม่มีพิษสงอะไรหรอก พวกค่อมอหรือ ผ.ก.ค. นี้แหละร้ายนัก

เขาจะพยายามโฆษณาให้เห็นถึงเรื่อง เจ้าหน้าที่กดขี่ข่มเหง ให้อำนาจบาใหญ่แก่ราษฎรเพียงไร เมื่อราษฎรได้รับความเดือดร้อนจากเจ้าหน้าที่และ ได้รับการยุยงปั่นหัวอย่างนี้ ก็ทำให้แข็งข้อขึ้นและ เป็นเหตุการณ์ที่ขัดเขามาตราบนานเท่าทุกวันนี้

“ความรู้สึกของพี่คงไม่อยากให้มีการ จับกุมอะไรเพราะเมื่อทำลงไปแล้ว ก่อให้เกิดปัญหาติดตามมามากมายเหลือเกิน”

“จะเป้ การแก้ปัญหาเช่นนี้เราจะแก้ โดยรวดเร็วใช้เวลาอันสั้นไม่ได้ การจับกุม เป็นการทำลายกันพอเพียง หนึ่งในร้อย ๆ ส่วนเท่านั้น ทางที่ดีคือพี่คิดว่า เราควรมี การประชาสัมพันธ์ ระหว่างหน่วยราชการ กับประชาชน หรือข้าราชการกับประชาชน เป็นอย่างนี้ เน้นให้เขามองเห็นความสำคัญ ของงานที่จะต้องทำลงไป ในที่นี้ก็คือการ ลักลอบทำลายป่าจะว่า เมื่อป่าถูกทำลายลงไปแล้ว อันตรายอะไรบ้างจะเกิดขึ้น”

“น้ำท่วม ดินเสื่อม เหล่านี้ใช่ไหมคะ”

“ใช่จะ ทำให้การเพาะปลูกการ
กสิกรรมได้ผลน้อยลงมีผลเสียหายมาก เรา
ควรสอนให้เขารู้คุณค่าของป่า คุณค่าของ
ต้นไม้ว่า นอกจากจะให้ความร่มเย็น ให้ไม้
ปลูกสร้างบ้านเรือนของเราแล้ว ต้นไม้ยังให้
ประโยชน์มากมาย’

“คงจะเป็นการยากมากนะคะที่จะสอน
ให้คนรู้จักคุณค่าต่าง ๆ เหล่านี้ เพราะ
ตลอดเวลาต่างก็ได้รับการพร่ำสอน มาว่า
เมืองไทยอุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่านานาชนิด
ต้นไม้ไม่เคยจะใช้ก็ปลูกไว้ขายคน ก็ไม่หมด
การจะเปลี่ยนแปลงทัศนคติแก่ผู้คนในเรื่อง
เช่นนี้คงจะเป็นการยากมาก”

“เป็นงานที่หนักมากเหมือนกันจะเป็
เพราะคนส่วนมากมีทัศนคติที่ผิดเกาะติดอยู่
กับตัวแล้ว วิธีการที่จะแก้ไขได้ก็คือ
พยายามจัดให้หลักสูตร การเรียนบรรจุเอา
ความรู้ทางป่าไม้วัด้วย”

“จะสอดแทรกเข้าไปอย่างไร ระยะ
ไหนบ้างคะ”

“ตามความคิดเห็นของพี่ พี่คิดว่า
ควรจะเริ่มกันตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา ตอน
ต้น เพราะเด็กในวัยนี้มีความจดจำได้ดีกว่า
วัยสูง ๆ ขึ้นไป”

“เบื่คิดว่า ควรจะเริ่มกันตั้งแต่ชั้น
ประถมศึกษาตอนปลาย ดีกว่ากระมังคะ
เพราะการศึกษามากับคั้งของเราก็มีถึงชั้น
ประถมศึกษาตอนปลายแล้ว ในชั้นประถม
ศึกษาตอนต้นนั้นที่เบื่ว่ายังไม่อยากให้เรียน
ก็เพราะ เด็กในวัยนี้ต้องเรียนรู้ภาษาใหม่ๆ
มากมาย คือต้องเรียนรู้ถึงการสะกดการันต์
การอ่าน, การเขียน, การบวกเลข คูณเลข
หารเลข เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งเด็ก ๆ เหล่านี้
จะยังไม่มีความคิดที่จะมองเห็นสิ่ง ที่เราจะ
เอาไปประยุกต์กับหลักสูตรใหม่ ๆ ได้ สู้
พวกประถมศึกษาตอนปลายไม่ได้ พวกนี้
ผ่านพ้นวัยที่เรียกว่า สะกดให้อ่านออกเขียน
ได้แล้ว มาเป็นวัยที่จะจดจำหรือรู้ความก้าว
หน้าอะไรเล็ก ๆ น้อย ๆ แล้ว

“แต่พี่คิดว่า เด็กประถมศึกษาตอน
ต้นนั้นมีความจำได้ง่ายกว่า การจะเอา
ความรู้ทางป่าไม้มานำประยุกต์ให้ เราก็ทำ
เป็นกลอนแปดอ่านง่าย ๆ มาให้อ่านเรียน
ก็ได้”

“ได้นั้นได้ค่ะ แต่จะให้ผลคุ้มค่า
ตามความมุ่งหมายของพี่หรือคะ คือพี่อยาก
ให้เด็กรู้ถึงคุณค่าต่าง ๆ ของป่ามิใช่หรือ”

“ใช่แล้วจะ”

“เมื่อพี่ต้องการอย่างนั้น การจะอัด

ให้เด็กประถมศึกษาตอนปลายเรียนอีกวิชา
หนึ่งคือวิชาทรัพยากรธรรมชาติ แยกจาก
วิชาภูมิศาสตร์ก็เป็นได้ จะทำให้เกิดผล
ประโยชน์มากกว่า พวกเด็กในวัยนี้พอจะรู้
แล้วว่าอะไรเป็นทรัพยากรธรรมชาติ หรือ
อุตสาหกรรมของชาติ”

“เป็นอันว่าพี่ตกลงตามความคิดเห็น
ของเธอก็แล้วกันนะจ๊ะ เพราะพี่มีความรู้
ในเรื่องการเรียน การสอน น้อยกว่าเธอที่
คลุกคลีมาทางนี้โดยตรง ถ้าหากทำได้ดังที่
เบื่อกิตนะจ๊ะ จะเป็นการช่วยให้คนรู้จักความ
สำคัญของป่ามากขึ้น เขาก็จะรู้ว่าถ้าหาก
ขาดป่าแล้วจะเป็นอย่างไร การทำไม้เกิน
กำลังผลิตของป่า และการลักลอบถางป่าก็
คงจะลดลง”

“แน่นอนค่ะ แต่กว่าเราจะปลูกผั
งนี้เสียให้เต็กวัยนี้ มีความรู้สึกรับผิดชอบได้
นี้ก็คงจะอาศัยเวลามากกว่าสี่สิบปี ซึ่งใน
ตอนนั้นอาจจะไม่มีป่าเหลือไว้ให้พี่ ก็เป็น
ได้”

“โอ๊ะ เหลือให้พี่ยังงิ ป่าของชาติ
ของคนไทยทั้งประเทศนะจ๊ะ พูดยังงิพี่ถูก
จับเข้าตาราง่าย ๆ นะสิ”

“ใครจะจับ”

“ก็เบื่อกิตนะจ๊ะ พี่งิพี่ให้พี่มาหยก ๆ
จะโกงเอาง่าย ๆ อย่างนี้ก็แยจ๊ะจ๊ะ”

“โรพี่ ถ้าไม่โกงก็อย่าไม่รวยชิคะ”

“เออเป็นงั้นไป แย่แล้วละสิเมียเรา”

ก่อนจะสุดถนนสายนั้นได้ผ่านป่าทึบแห่งหนึ่ง ซึ่งชาวบ้านเรียกกันว่า “ดง” เต็มไป
ด้วยต้นยูง ยาง ขนาดใหญ่แสดงให้เห็นสภาพของป่าที่ถูกบ่อนก้นไว้เป็นอย่างดี ถนนตอนนั้นลดไป
ตามริมไผ่นั้นจะมีดครึม รถวิ่งไม่นานก็ทะลุถึงหมู่บ้านสีชมพู ซึ่งตั้งอยู่ตีนเขาพอดิ โรงเรียนประจำ
หมู่บ้านสร้างมานานหลายปี พอ ๆ กับวัดซึ่งมองดูแต่ไกลเห็นรอยชำรุดทรุดโทรอย่างชัดเจน อย่าง
นี้แหละหนองชนบทที่อยู่ห่างไกลจากหุบเขาเจ้านาย จะทำอะไรได้เมื่อมีอยู่อย่างนี้ เงินทองก็ไม่มีพอ
ที่จะสร้างใหม่ ก็อยู่แค่นี้ไปก่อนจนกว่าจะได้รับความเมตตาสงสารก็คงจะได้ใหม่สักวัน